

МИСИЯ

ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

Как да превърнем
България в зелен и
иновативен лидер

КОАЛИЦИЯ "ЗА ЗЕЛЕН РЕСТАРТ"
ЮЛИ 2022 ГОДИНА

2022, Доклад “Мисия Зелена България: Как да превърнем България в зелен и иновативен лидер”

Издание на MOVE.BG в партньорство с WWF България, “Грийнпийс” – България и “Институт Кръгова Икономика (ИКИ)”.

ЕКИП ПО ИЗГОТВЯНЕТО НА ДОКЛАДА

- **Марин Маринов**, координатор на Коалиция “За зелен рестарт”, експерт в MOVE.BG, обобщение на препоръките и контекст
- **Саша Безуханова**, основател на MOVE.BG, член на Инвестиционния комитет на Европейския съвет за иновации (EIC)
- **Апостол Дянков**, ръководител програма “Климат и енергия”, WWF България
- **Диана Димитрова**, директор “Природозащитни програми”, WWF България
- **Балин Балинов**, координатор кампания “Енергийни решения”, “Грийнпийс” - България
- **Светослав Стойков**, съосновател на ИКИ, експерт кръгова икономика
- **Ина Цветкова**, съпредседател на ИКИ, експерт кръгова икономика
- **Kaboom.bg**, дизайн

Екипът на Коалиция “За зелен рестарт” изказва благодарност на всички 54 български експерти, които участваха в генерирането на идеи за подпомагане на зеленото и иновативно развитие на България.

За контакти с Коалиция “За зелен рестарт”
MOVE.BG - инициатор и координатор на Коалицията
Ул. „Сердика“ 20
София 1000
България
E-mail: contact@move.bg

Саша Безуханова

Инициатор на коалиция „За зелен рестарт“

Съдържание

- 5** Защо „Мисия Зелена България“?
- 7** Как създадохме препоръките?
- 8** Мисия „Зелени иновации“
- 14** Мисия „Енергийна независимост“
- 20** Мисия „Биоикономика“
- 26** Мисия „Умни градове“
- 32** Мисия „Природно-базирани решения“
- 38** Мисия „Устойчиви финанси“
- 45** За Коалиция „За зелен рестарт“
- 46** За четирите организации в Коалиция „За зелен рестарт“

Защо мисия зелена България?

Какво означава една страна да бъде лидер в XXI век?

Представете си, че живеем в страна с опазена природа, със съхранени и възстановени растителни и животински видове и с населени места с чист въздух за децата ни. В държава с модерна икономика, която опазва природата и здравето на хората и осигурява стабилни и добре платени работни места. В страна с възможности за развитие на идеите и потенциала на всеки един.

Това е възможно. България може да бъде лидер.

България има потенциала да бъде сред лидерите в Европа по основните направления на развитие на света днес: зелената трансформация и иновативното икономическо и научно развитие.

Днес свързваме страната ни с негативните статистики по тези направления. Светът вече търси решения за намаляване на ефектите от климатичните промени или за оптимизиране и модернизирание на производствените процеси по посока кръговост и алтернативни ресурси. Междувременно, България продължава да бъде с най-ресурсоемката и въглеродно интензивната икономика в Европейския съюз и на последните места по навлизане на дигиталните технологии и развитие на иновативния потенциал. Затова в следващите страници на доклада ще ви припомним основните статистики за страната ни. Но само като контекст за възможните решения.

Очертаването на предизвикателствата е нужната първа крачка. Втората и по-важна крачка е как да ги преодолеем: какви са конкретните идеи и решения, така че да превърнем България в един от лидерите по зелено и иновативно развитие.

Как да го постигнем?

В България има експерти на европейско и световно ниво. Експерти с холистичен и дългосрочен поглед. Именно тях събрахме, за да очертаем предизвикателствата пред зеленото и иновативно развитие и да посочим възможните решения. Дефинираните проблеми и посочените мерки за тяхното преодоляване, които ще прочетете в следващите страници, са дело на 54 от водещите експерти у нас. Те са представители на иновативния бизнес и наука, на финансовия сектор, на природозащитните организации, както и представители на националните и местни власти.

Защо ги събрахме точно днес?

Ковид кризата и войната на Русия срещу Украйна показаха ключови дефицити като необходимостта от засилена трансформация на икономиката или реформиране на енергийната система към чисти форми на производство на енергия. И двете кризи показаха необходимостта от засилване на зеления преход и дигиталната трансформация. Европейската рамка дава добър стимул и ресурси за необходимата промяна.

Климатичната криза е тук: тя е всеобхватна и оказва влияние върху всички икономически сектори и обществени групи. Нерешаването ѝ или отлагането на предприемането действия ни прави силно уязвими към възникващите, текущи кризи и ограничава нашите възможности за действие. Нерешаването ѝ застрашава качеството на живота ни утре, запазването на българската природа и бъдещето на нашата планета.

Отговорът на климатичната криза трябва да бъде незабавен и с дългосрочна визия и програма. Той трябва да бъде хоризонтален и да включва въвеждането на климатичните политики във всички министерства и структури на властта - на национално, регионално и местно ниво. Отговорът трябва да бъде наше **общо дело** като общество, така че всички икономически сектори и обществени групи да участват в този процес.

Можем ли да се обединим около национална Зелена мисия?

Европейският съюз осигурява необходимите средства и рамка за успешен зелен и дигитален преход. Средствата обаче не могат да бъдат цел сами по себе си, те са инструмент на Зеления и дигитален преход.

Да живеем в хармония с природата, която ни опазва от променения климат; в населени места с чист въздух за децата ни; в държава с модерна икономика, която опазва природата и здравето на хората и осигурява стабилни и устойчиви работни места; в страна с възможности за развитие на идеите и потенциала на всеки един. Това е повече от цел.

Това е мисия: Мисия Зелена България.

Затова третата и най-важна крачка, за да бъдем лидер по зелено и иновативно развитие, е да реализираме тази мисия заедно. На лично, професионално и обществено ниво. Защото как ще живеем утре зависи от решенията ни днес.

Включи се в Мисията!

Коалиция "За зелен рестарт"

МИСИЯ

**ЗЕЛЕНА
БЪЛГАРИЯ**

Как създадохме препоръките?

Докладът **“Мисия Зелена България”** съдържа над 150 идентифицирани предизвикателства пред устойчивото развитие на страната ни заедно с над 150 **конкретни идеи за тяхното преодоляване**. Предизвикателствата и препоръките са генерирани през юни 2022 година от 54 от водещите български експерти в сферите иновативна икономика и наука, енергиен преход, биоикономика и биомаса, умни градове и кръгови практики в градска среда, биоразнообразие и устойчиви финанси.

Експертите взеха участие в специален формат на **Коалиция “За зелен рестарт”** за работа по групи и кросдисциплинарно сътрудничество. Участниците в събитието **“Мисия Зелена България”** бяха разделени в следните тематични групи:

- Мисия **“Зелени иновации”**;
- Мисия **“Енергийна независимост”**;
- Мисия **“Биоикономика”**;
- Мисия **“Умни градове”**;
- Мисия **“Природно-базирани решения”**;
- Мисия **“Устойчиви финанси”**.

Във всяка група Коалицията положи усилия да бъдат включени представители на максимално широк кръг от заинтересовани страни: представители на бизнеса, науката, природозащитните организации, финансовата система и експерти от централното правителство и местната власт.

В Доклада предизвикателствата и идеите са редактирани в общия стил на настоящия труд. Частта с контекста и добрите примери е включена от екипа на **MOVE.BG**, за да направи отделните теми по-разбираеми и достъпни. В Доклада са посочени поименно тези експерти, които към момента на публикуването на настоящия труд, дадоха писмено съгласие.

“Мисия Зелена България” е поредна инициатива на създадената през 2020 година по предложение на **MOVE.BG** коалиция от граждански организации **“За зелен рестарт”**, в която влизат още **WWF България**, **„Грийнпийс“ - България** и **ИКИ**. Коалицията работи за подпомагане на зеленото и иновативно развитие у нас чрез редица инициативи, включително публикуване на отворени писма с предложения и препоръки за подобряване на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), организиране на дискусии с експерти и политици за подпомагане на зеления и дигитален преход, както и провежда специални кампании и формати като първия **“Учебник по бъдеща история на България”**, показващ как НПВУ може да се превърне в пътна карта за дългосрочни реформи у нас.

Мисия „Зелени иновации“

- **Саша Безуханова**, основател на MOVE.BG, инициатор на Коалиция “За зелен рестарт”, член на Инвестиционния комитет на Европейския съвет за иновации - модератор на панела;
- **Денимир Димитров**, основател на зеления стартап Zero Wave - рапортьор на панела;
- **Момчил Василев**, изпълнителен директор на Endeavor България;
- **Вера Петканчин**, оперативен директор на JA България;
- **Жанет Тодорова**, Head of Expansion at Founder Institute, Director at FI Eastern Europe;
- **Гергана Станчева**, съосновател на зеления стартап LAM`ON;
- **Добрил Вълчев**, преподавател в Университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ);
- **Мария Тодорова**, директор на дирекция „Политики и анализи“ в Министерството на иновациите и растежа;
- **Евгени Косев**, експерт, ARS LTD;
- **Марин Маринов**, експерт, MOVE.BG.

Знаете ли, че?

Зелена иновация е всяка иновация, която създава значителен и осезаем напредък в устойчивото развитие, като довежда до по-малко отражение върху околната среда от човешката дейност. Това се посочва в [Съобщение](#)¹ на Европейската комисия относно Плана за действие на ЕС за развитие на екологичните иновации.

“Необходимо е ускоряване на напредъка при екоиновациите, така че да се увеличи производителността на ресурсите, тяхното ефективно използване и конкурентоспособността, както и в услуга на околната среда. Все повече сериозни екологични предизвикателства и ресурсни ограничения доведоха до нарастващо търсене в световен мащаб на екологични технологии, продукти и услуги и обусловиха появата на екологични производства,” посочват от ЕК и допълват:

“По-бързото внедряване на пазара и разпространение на екоиновациите ще доведе до подобряване на екологичните показатели и устойчивостта на цялата икономика и едновременно с това ще се осигурят предимства за бизнеса, от гледна точка на рентабилност, и за обществото като цяло.”

Все по-важна част от зелените иновации стават т.нар. зелени високотехнологични иновации (greentech), които с помощта на новите технологии намират иновативни решения на ключови предизвикателства, свързани с климатичната криза и зелената трансформация. Greentech проектите използват технологии от типа на големи данни (big data), изкуствен интелект (artificial intelligence), интернет на нещата (IoT), изчисления в облак (cloud computing) и други. Според [анализите](#), пазарът на зелени технологии ще нарасне от 10.32 милиарда долара през 2020 година до 74.64 милиарда долара през 2030 година.

Къде сме ние?

България продължава да изпитва сериозни затруднения в разпространението на новите технологии и развитието на иновативния потенциал. Страната ни е 26-мо място в ЕС по навлизане на цифровите технологии в бизнеса и обществото, според [индекса DESI 2021](#) на Европейската комисия, както и на предпоследно място по иновативен потенциал в Общността, според [изследването](#) на ЕК “Сравнителен доклад за европейските иновации 2021” (EU Innovation Scoreboard).

България е и на последно място в индекса за екоиновации на ЕС (Eco-Innovation Index 2021), който измерва както навлизането на екоиновациите в бизнеса, обществото и държавната администрация, така и тяхното развитие и подкрепа на научно, бизнес и правителствено ниво. Сред посочените трудности пред страната ни са слабото и почти липсващо навлизане на практики на кръговата икономика в производството, нереструктурираната структура на икономиката, която се нуждае от спешна и бърза зелена трансформация, както и ниските нива от държавния бюджет, заделени за научно-изследователска и развойна дейност.

¹ Всички линкове към цитираните източници на информация са достъпни през онлайн версията на Доклада - виж на move.bg

В същото време, според данните на платформата European Startups, към юли 2022 година у нас има над 750 малки и средни предприятия тип стартъп и близо 20 активни VC инвеститори. Данните показват, че в България се инвестира много слабо в иновативни бизнеси в експериментална фаза, като основно се подкрепят тези с тествани и приложени иновативни решения (фаза scaleup). По този начин важният етап на тестване на иновациите е оставен по същество без частни или публични инвестиции. За сравнение, в най-развитата стартъп екоекосистема - тази в Германия - дяловото и рисково инвестиране от частни фондове е насочено почти 50% на 50% между проектите в начална и в активна фаза. Те стъпват на развита система от развойни центрове и акселератори в университети.

В България все още обаче доминират инвестиции в класически технологични решения и SaaS платформи. Еко-иновативните решения са с малък относителен дял и неразпознати от инвеститорите като приоритет.

Преглед на предизвикателствата

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липса на законова дефиниция за стартъп в България - в момента иновативните предприемачески проекти са приравнени на обикновените малки и средни предприятия, без законът да отчита техните особености, свързани с тестване на нови технологии и необходимост от експериментиране на идеите;
- Липса на система за сертификация - няма налична ефективна система за маркировка на зелени иновации. Към момента, у нас се прилага само Европейската система за екомаркировка "Ecolabel", която обаче следи екологичния ефект на традиционните бизнеси;
- Липса на ефективна национална стратегия за интелигентна специализация - Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (2014-2020) е вече изтекла, липсва анализ на постигнати и непостигнати резултати, неяснота около приемането на нова стратегия;
- Забавени реформи за стимулиране на научния трансфер - мерките в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), свързани с подпомагане на комерсиализирането на научни проекти, са оставени за след 2022 година, включително проектите за създаване на мрежа от изследователски училища и акселераторска програма за иновативни предприемачески проекти в университетите (spin-off проекти);
- Липса на достъпни експериментариуми за тестване на иновативни идеи - базите, които разполагат с експериментариуми, или не са достъпни за предприемачи, или финансовите условия са прекалено високи за стартиращите бизнеси;
- Липса на стратегии на регионално ниво за развитие на иновативния потенциал по места, включително на зелените иновации, спрямо нуждите, предимствата и възможностите по региони;
- Липса на интеграция между индустриалните паркове и иновативните хъбове, така че те да се превърнат в центрове за развитие на нов тип икономика по региони;
- Съществуваща все още административна тежест - липса на дигитализирани услуги за бизнеса.

ФИНАНСОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА - ДОСТЪП ДО КАПИТАЛ

- Затруднения с достъпа до финансиране за зелените иновативни проекти - слаба разпознаваемост на важноста на зелените иновации сред инвеститорите;
- Липса на специален фокус към зелените иновации в настоящите инструменти на Фонда на фондовете и Българската банка за развитие;
- Липса на условия за финансиране за първоначалните фази на технологично развитие на иновативните проекти (експерименталните фази и технологичната валидация) - слаб интерес от частните инвеститори (рисково инвестиране) и тромави и бавни процедури за грантовите схеми;
- Имиджов проблем на бранда България - негативните конотации, свързани със страната влияят на привличането на световни фондове за дялово и рисково инвестиране.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С КАНДИДАТСТВАНЕТО ЗА ФИНАНСИРАНЕ ДИРЕКТНО ОТ СТРУКТУРИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (ФОКУС EIC)

- Българските иновативни стартапи изпитват сериозни затруднения при кандидатстването за финансиране от Европейския съвет за иновации (EIC). Допуснатите проекти до финална фаза (интервю пред жури) са малко, а одобрените за финансиране от всички изминали до момента покани за участие се броят на пръстите на едната ръка;
- Затруднения с работата с национални и местни структури - в България повечето структури са затворени за фирмите и де факто, те няма как да докажат концепциите си в реална среда, което поставя EIC инвестицията под риск;
- Затруднения с критериите за кандидатстване - поради липсата на рисков капитал в начална фаза проектите изпитват затруднения да представят резултати от солидна технологична валидация, както и разработени професионални финансови модели за развитие и маркетингови проучвания за комерсиализация - и двете неща са от огромно значение за потенциален успех в EIC;
- Затруднения с подготовката за кандидатстването - стартапите много често са сами в процеса на кандидатстването, докато в развитите държави има силни държавни структури, които значително помагат както в разработката на проектни предложения, така и в подготовката за интервюта;
- Имиджов проблем на бранда България - негативните конотации, свързани със страната влияят на общото възприемане на българските проекти.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липса на програми за зелени умения във формалното образование - както в системата на средното образование, така и в тази на висшето;
- Липса на информираност за положителните страни от въвеждането на зелените иновации сред традиционния бизнес - традиционният бизнес не разпознава

значението на зелените иновации както на ниво въвеждане и ефекти върху конкурентоспособността на компаниите, така и на ниво инвестиране в създаване и развитие на зелени иновации;

- Недостатъчна интегрираност на България в мрежите на Европейския институт за иновации и технологии (EIT).

Решения

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ

- Въвеждане на законова дефиниция за стартър, която да отчита спецификите на стартиращите бизнеси при тяхното технологично и бизнес развитие;
- Създаване на национална система за сертификация на зелени иновации, така че те да бъдат разпознавани от инвеститорите и да бъде предприети мерки срещу фалшивите зелени проекти (greenwashing);
- Създаване на национална стратегия за интелигентна специализация - в процеса да бъдат включени всички заинтересовани страни, да бъдат очертани конкретни стъпки за прилагането на стратегията, да бъдат въведени критерии за изпълнение и постоянна система за наблюдение;
- Приоритетно придвижване на мерките за научен трансфер и подпомагане на развитието на иновативния потенциал в НПВУ, включително създаването на мрежа от изследователски университети с акселераторска програма за млади предприемачи към тях;
- Създаване на експериментариуми в отделните региони в страната (препоръчително на територията на университетите в цялата страна) - по този начин ще се стимулира развитието на иновативния потенциал по региони;
- Реформиране на съществуващите бази с лаборатории - да бъдат отворени за млади предприемачи на достъпни условия;
- Създаване на национална стратегия за развитие на зелени иновации, която да бъде изработена съвместно от държавата, местните власти, представители на науката, на иновативния стартиращ бизнес и на традиционната икономика. В стратегията да бъдат определени предизвикателствата на регионално ниво пред развитието на иновативния потенциал и конкретни мерки и стъпки за тяхното преодоляване;
- Интегриране на индустриални паркове и иновативни хъбове в специализирани центрове за развитие на "Индустрия 4.0" в България. Подобен модел беше предложен от MOVE.BG през 2021 година;
- Извършване на административна реформа - дигитализиране на максимално широк кръг от услуги за бизнеса.
- Облекчаване на административните процедури по кандидатстването и изпълнението на национални и европейски научни проекти, свързани със зелените иновации;
- Намиране на начини и средства (финансови и др.) за подпомагане и стимулиране на докторанти в сферата на зелените технологии и кръговата икономика, както и привличането им към научните звена (университети, институти на БАН, иновационни хъбове и т.н.);

- Подбор на най-подходящите зелени технологии (вкл. и природно-базирани такива) от експертни екипи, които да могат да се интегрират най-печелившо, безпроблемно и ефективно в България съгласно локалните особености в страната, законодателството и залежалите традиции по сектори;

ФИНАНСОВИ РЕШЕНИЯ - ДОСТЪП ДО КАПИТАЛ

- Провеждане на кампании за разпознаване на зелените иновации и за тяхното популяризиране сред български и международни инвеститори;
- Създаване на фонд за зелени иновации, който да финансира целево проекти в начална фаза на развитие (pre-seed, seed);
- Създаване на програми за публично-частно подпомагане на зелените иновации;
- Създаване на програми за подпомагане на бизнес развитието на зелените иновации - акселераторски програми, бизнес инкубатори, които да осигуряват менторство и подкрепа за технологичните тествания, изработването на маркетингови стратегии и бизнес планове.

РЕШЕНИЯ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА КАНДИДАТСТВАНЕТО ЗА ФИНАНСИРАНЕ ДИРЕКТНО ОТ СТРУКТУРИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (ФОКУС EIC)

- Въвеждане на гъвкави схеми за съфинансиране на национално ниво на проекти в начална фаза на развитие, които кандидатстват за EIC - да бъде осигурена необходимата сума за съфинансиране или част от нея;
- Създаване на специализирани обучения за кандидатстване по EIC - например, периодичен EIC masterclass под формата на акселератор, който да бъде съобразен с датите за кандидатстване по EIC, така че да подготви проектите за процедурите, в акселератора да участват като ментори финансови, маркетингови и правни експерти;
- Създаване на модел за сътрудничество между стартъпите и националната и местна администрация с цел подпомагане на тестването на зелени иновации;
- Създаване на платформа тип marketplace за зелени иновации с участието на предприемачи, VC инвеститори и представители на науката.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ РЕШЕНИЯ

- Въвеждане на зелени умения във формалното образование - както в средното образование, така и във висшето;
- Провеждане на кампании сред традиционния бизнес - разясняване на ролята на зелените иновации, възможностите за тяхното въвеждане от бизнеса и положителното им отражение върху конкурентоспособността на компаниите;
- Пълноценно интегриране на България в програмите на Европейския институт за иновации и технологии.

Очертаните предизвикателства и генерираните решения се базират на споделените идеи от участниците в панел "Мисия Зелени иновации". Идеите са обобщени и категоризирани и не претендират за одобрение чрез пълно единодушие от всички участници в панела.

Мисия „Енергийна независимост“

- **Балин Балинов**, координатор кампания “Енергийни решения”, “Грийнпийс” - България – водещ на панела;
- **Кристиян Димитров**, експерт, “Грийнпийс” - България – рапортьор на панела;
- **Марияна Янева**, експерт, Асоциация за производство, съхранение и търговия с електроенергия (АПСТЕ);
- **Тодор Тодоров**, експерт, Екологично сдружение “За Земята”;
- **Миглена Стоилова**, VP Acquisitions & Special Projects в CWP Global, Председател на Надзорния съвет Българската ветроенергийна асоциация (БГВЕА) и член на Управителния съвет на Националната енергийна камара;
- **Генади Кондарев**, експерт, E3G.

Знаете ли, че?

В основата на политиките на Европейския съюз за осигуряване на независима енергийна система е приоритетното изграждане на капацитет за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), включително проактивното подпомагане на сформирането на енергийни общности и включването на потребителите като производители за собствени нужди в енергийния пазар. Според официалните документи² на Съюза, преминаването основно към възобновяеми енергийни източници е важно заради няколко основни причини, сред които:

“Увеличеното използване на енергия от възобновяеми източници или „възобновяема енергия“ представлява важна част от пакета от мерки, необходими за намаляване на емисиите на парникови газове [...]

Увеличеното използване на енергия от възобновяеми източници също играе основна роля за подобряване на сигурността на енергийните доставки, за устойчива енергия на достъпни цени, за технологичното развитие и иновациите, както и за технологично и индустриално лидерство, като създава екологични, социални и здравни ползи, както и големи възможности за заетост и регионално развитие, особено в селски и изолирани зони, в райони и територии с малка гъстота на населението или които са в процес на частична деиндустриализация.”

А къде сме ние?

В България зависимостта от изкопаемите горива остава изключително висока - над 60% от електроенергията се произвежда от въглища, в общия енергиен микс дяловете на петролните продукти и на твърдите горива са по над 24%, а на природния газ - над 14%, показват обобщените данни на ЕК за 2020 година. В същото време, европейската Директивата за възобновяема енергия все още не е транспонирана у нас, въпреки че срокът за това беше юни 2021 година. Именно чрез въвеждането на Директивата в националното законодателство се очаква да бъде стимулирано създаването на енергийни общности, включително да бъдат правно регламентирани правата на гражданите в областта на енергетиката.

“Енергийните общности са форма на сътрудничество между различни граждани, с възможност за включване и на местни власти, чрез която те стават активен участник в производството, съхранението и предлагането на енергия,” се посочва в правен анализ на “Грийнпийс” – България.

“Макар България да разполага с потенциал за сформирането на подобни общности, все още на територията на нашата страна няма реализиран нито един подобен енергиен проект [...] Големи са надеждите този акт (Директивата - б.р.) да даде начален тласък на подобни публично-частни проекти.

² Всички линкове към цитираните източници на информация са достъпни през онлайн версията на Доклада - виж на move.bg

Преглед на предизвикателствата

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Забавяне на транспонирането на Директивата за възобновяема енергия;
- Липса на ясни дефиниции за енергийна общност и производител на енергия за собствени нужди на законово и подзаконово равнище;
- Липса на достатъчен експертен капацитет в администрацията - липса на достатъчно кадри, както и на програми за квалификация;
- Липса на методология на правителствено ниво за осъществяване на енергийна децентрализация;
- Липса на визия и план за създаване на енергийни общности, включително с участието на местните власти;
- Липса на визия и план за преустройството на водноелектрическите централи (ВЕЦ);
- Липса на централизирани данни за броя, местонахождението и състоянието на ВЕИ системите;
- Нефункционален Национален съвет за тристранно сътрудничество - експерти по ВЕИ не са част от състава на Съвета, когато се решават въпроси, свързани с енергийния преход;
- Нефункционален Икономически и социален съвет - експерти по ВЕИ не са част от състава на Съвета, когато се решават въпроси, свързани с енергийния преход;
- Проблеми с разписването и приемането на териториалните планове за справедлив преход;
- Липса на ясно разписани отговорности на държавните органи по отношение на задълженията им за осъществяване на успешен енергиен преход - това води до т.нар. проблеми с размиването на отговорността и непрестанното ѝ прехвърляне между институциите, съответно до нерешаване на основни проблеми;
- Липса на единен портал за обслужване на енергийните проекти;
- Липса на ясни правила и срокове при обработката на ВЕИ проекти от държавната администрация;
- Липса на адекватна сградна политика - това възпрепятства създаването на работещи модели за енергийна ефективност и децентрализация;
- Липса на финансова децентрализация в общините - възпрепятства прилагането и обезпечаването на политики и проекти.

ФИНАНСОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Проблеми с финансовото обезпечаване на експертите в администрацията - ниските нива на заплатите демотивират експертите и създават текучество;
- Липса на достатъчно инвестиции в енергопреносната мрежа - към момента мрежата не е готова за ефективна децентрализация на системата;

- Липса на достатъчно инвестиции в решения за съхранение на енергия;
- Липса на достатъчно инвестиции в човешки капитал за обучение по инсталиране и поддържане на ВЕИ системи;
- Липса на достатъчно инвестиции в допълнителните дейности по поддържането на ВЕИ системите.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Лобистки кампании срещу ВЕИ проектите;
- Медийни кампании срещу енергийния преход към чисти форми на производство на енергия;
- Дефицит на медийни познания и разбиране на целите на енергийния преход, включително на целите на Европейския зелен пакт (Зелената сделка);
- Липса на доверие между гражданите;
- Недостатъчно популяризиране на добрите и работещи примери за енергиен преход.

Решения

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ

- Приоритетно транспониране на Директивата за възобновяема енергия;
- Приемане на ясни дефиниции за енергийна общност и производител на енергия за собствени нужди на законово и подзаконово равнище;
- Въвеждане на мерки за повишаване на експертния капацитет в администрацията - провеждане на масирани обучителни програми за администрацията;
- Приемане на ясна методология на правителствено ниво за осъществяване на енергийна децентрализация;
- Приемане на национален план за създаване на енергийни общности, включително с участието на местните власти;
- Допълнително премахване на правни и административни пречки пред развитието на енергийно независими общини и пред възможностите енергийни общности и отделните домакинства да станат производители на енергия за собствени нужди;
- Приемане на национален план за преустройството на водноелектрическите централи, така че те да станат част от решенията за успешен зелен преход, без да вредят на околната среда и биоразнообразието;
- Създаване на система с централизирани данни за ВЕИ системите;
- Реформиране на Националния съвет за тристранно сътрудничество, така че да бъде осигурена максимална представителност на всички заинтересовани страни;
- Реформиране на Икономическия и социален съвет, така че да бъде осигурена максимална представителност на всички заинтересовани страни;

- Приоритетно разписване на териториалните планове за справедлив преход с участието на заинтересованите страни;
- Ясно разписване и публично оповестяване на отговорностите на отделните звена в държавната администрация, включително на методи за контрол на изпълнението на тези отговорности;
- Създаване на т.нар. one stop shop платформа за ВЕИ (тип едно гише) - създаването на административна единица, която да се занимава както с информиране, така и с обработка на документите. Целта е да се избегне „бягането“ по различни институции и да се намали административната тежест. Това не трябва да бъдат просто информативни центрове, а активни пунктове, на които хората да могат да получат всичко необходимо за техния ВЕИ проект. Тези гишета трябва да присъстват не само в областните, но и в общинските центрове;
- Създаване на административно ръководство/наръчник за стъпките, през които трябва да се премине за осъществяването на ВЕИ проект. Ясно разписани стъпки, които да бъдат следвани от администрацията при постъпването на заявки за ВЕИ инсталации с по-малък капацитет, с цел минимизиране на административната тежест и избягване на прехвърлянето на отговорността;
- Създаване на национален орган, който да следи спазването на процедурите, свързани с ВЕИ проектите;
- Приемане на стратегия за развитието на сградната политика с водещи акценти постигане на енергийна ефективност и подпомагане на енергийната децентрализация;
- Децентрализация на производството на електроенергия по общини с оглед повишаване на енергийната независимост на страната. Осъществяване на реална децентрализация с възможност отделните общини да имат избор за икономическа и енергийна трансформация на базата на регионалните планове, в които активно са участвали. Изграждане на средни по големина мощности за централизирано топлоснабдяване от ВЕИ в малките градове и в селските региони, за да се произвежда енергията максимално близо до потребителите;
- Реформиране на управлението на електроенергийната система - изработване на методология за международен пренос на енергия от места, където тя е на моментно по-ниска цена, към места с по-висока такава.

ФИНАНСОВИ РЕШЕНИЯ

- Подобряване на финансовите условия на работа на енергийните специалисти в държавната администрация - както на възнагражденията им, така и на финансовото обезпечаване на дейността им;
- Инвестиране в енергопреносната мрежа с цел подготовката ѝ за децентрализиране на системата;
- Инвестиране в решения за съхранение на енергията във времето - мерки за съхранение на енергия от момента на производство до момента на потребление, което ще доведе до балансиране на системата. Съхранение на електрическа енергия чрез топлинна такава;
- Инвестиране в човешки ресурс - обучаване на специалисти в инсталирането и поддръжката на ВЕИ системи;
- Инвестиране в създаването на инфраструктура за сглобяване на компоненти за ВЕИ инсталации;
- Въвеждане на мерки, чрез които бизнесът да бъде привлечен и убеден да инвестира във ВЕИ проекти за собствено потребление с цел намаляване на енергийните разходи.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ РЕШЕНИЯ

- Провеждане на кампании с цел повишаване на информираността за голямото значение на въпросите, свързани с енергийната ефективност;
- Целенасочено популяризиране на работещите решения за преход към чисти форми на производство на енергия;
- Популяризиране на решенията на общините, които вече са приели конкретни стъпки за енергийна децентрализация.

Очертаните предизвикателства и генерираните решения се базират на споделените идеи от участниците в панел "Мисия Енергийна независимост". Идеите са обобщени и категоризирани и не претендират за одобрение чрез пълно единодушие от всички участници в панела.

Мисия „Биоикономика“

- **Апостол Дянков**, ръководител на програма “Климат и енергия”, WWF България - водещ на панела;
- **Лора Стоева**, експерт по горска биомаса, БАН- рапортьор на панела;
- **Станислав Янев**, ръководител проекти в програма “Климат и енергия”, WWF България;
- **Теодора Пенева**, експерт по енергийна бедност, БАН;
- **Калина Колева**, главен експерт, Министерство на енергетиката, дирекция “Енергийни проекти и международно сътрудничество”;
- **Мария Минова**, главен експерт, Министерство на енергетиката, дирекция “Енергийни стратегии и устойчиво енергийно развитие”;
- **Детелина Петрова**, главен експерт, Министерство на околната среда и водите, дирекция “Политика по изменение на климата”.

Знаете ли че?

Според определение на Европейската комисия, биоикономиката представлява тези икономически дейности, които използват възобновяеми биологични ресурси от сушата и морето за производство на храна, материали и енергия. Кръговата и устойчива биоикономика е в основата³ на трансформацията на земеделието, земеползването и аграрния сектор, посочват от Организацията по прехрана и земеделие към ООН (UN FAO). У нас, според WWF България, био-базираната икономика има огромен потенциал за развитие, но той трябва да се случи отвъд опростенческата и вредяща на природата и климата парадигма, приоритизираща изгаряне на горска биомаса за енергия.

Днес биоикономиката в Евросъюза включва секторите на производство на биопродукти, селското, горското и рибното стопанство, хранително-вкусовата промишленост и биоенергетиката.

“Ние живеем в свят с ограничени ресурси. Глобалните предизвикателства като изменението на климата, деградацията на земите и екосистемите, съчетани с нарастващото търсене на храна, фуражи и енергия, ни принуждават да търсим нови начини за производство и потребление. Устойчивата и кръгова биоикономика допринася за справяне с тези предизвикателства,” отбелязват от ЕК.

Въвеждането на биоикономиката на практика би помогнало в няколко посоки, показва анализ на Европейската мрежа за развитие на селските райони. Сред положителните ефекти са създаване и задържане на местни работни места, намалени емисии парникови газове и намалена зависимост от изкопаеми ресурси, обновена и укрепена индустриална база в Европейския съюз и модернизирано първично производство, както и възстановяване на екосистемите и възстановено и опазено биологично разнообразие.

Биоикономиката може да се развива както в селските райони, така и в градска среда. Силният икономически потенциал на биоикономиката за селските райони се дължи на няколко причини, сред които това, че преработката на биомаса се извършва най-ефективно при източника и по този начин се намаляват транспортните разходи и свързаните с това емисии на парникови газове. В градска среда положителните ефекти също са значителни. Например, властите на Амстердам изчисляват, че преработката на органични отпадъци би довела до 150 милиона евро добавена стойност за града, би създавала 1200 нови работни места и би помогнало за по-чиста среда, спестявайки 600 000 тона въглероден диоксид на година.

А къде сме ние?

Биоикономиката днес генерира над 2.3 трилиона евро и дава работа на почти 17.5 милиона души в ЕС. България има забележителен потенциал за развитие на био-базирана икономика, поради наличието на огромни количества остатъчни и неусвоени продукти от земеделието, включително от производството на храни - ресурс, който почти не се използва у нас, се посочва в доклад на WWF България.

³ Всички линкове към цитираните източници на информация са достъпни през онлайн версията на Доклада - виж на move.bg

“В същото време обаче се наблюдава още по-голямо фокусиране върху експлоатацията на горските ресурси, като горите у нас вече се подложени на сериозен натиск, както поради размерите на нелегалния дърводобив, така и в резултат от климатичните промени. Всичко това води до сериозни екологични последици като промяна на местообитанията, прекъсване на важни биокоридори, загуба на видове, ерозия на почвата и т.н.

Именно затова България трябва да се опита да минимизира добива на дървесина и да започне да оползотворява по-ефективно наличния ресурс, фокусирайки се основно върху биологичните остатъци и отпадъците от икономическите дейности в горския сектор.”

В Съобщението относно пакета от законодателни промени “Подготвени за цел 55” Еврокомисията признава предизвикателството с контролирането на използването на дървесната биомаса. Според ЕК, целта на Европейския съюз е предлагането и търсенето на дървесна биомаса да останат в границите на устойчивостта и в съответствие с целите за стабилизиране на климата на Парижкото споразумение, възстановяване на биологичното разнообразие, подобряване на здравето и оставане в границите на ресурсите на планетата.

Преизвикателства

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСПЕШНОТО ПРИЛАГАНЕ НА “ПОДГОТВЕНИ ЗА ЦЕЛ 55” И “REPOWEREU”

- Липса на анализ за адресиране на водещите рискове по два от основните пакети реформи на Европейския съюз - “Подготвени за цел 55” и “RePowerEU”;
- Риск 1 - природни екосистеми, интензификация на биомаса;
- Риск 2 - неизпълнение на целите за развитие на енергия от възобновяеми енергийни източници;
- Риск 3 - неизпълнение на критериите за устойчивост (особено за дърва), които ще бъдат прецизирани;
- Риск 4 - неустойчиви инвестиционни намерения;
- Риск 5 - задълбочаване на енергийната бедност, което води до стагнация, особено за домакинства, зависими от дърва за горене.

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Забавяне на транспонирането на Директивата за възобновяема енергия;
- Липса на план за подпомагане на създаването на енергийни общности;
- Остарели критерии за употреба на биомаса в Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ);
- Липса на ясни критерии за устойчивост в наредбата за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса;
- Липса на система за стандартизация на устойчиви практики и технологии в горския сектор;
- Очаквано забавено изпълнение на бъдещия Социалния и климатичен фонд и

националния социален климатичен план;

- Административни пречки за постигане на бърза и ефективна енергийна независимост на домакинствата и създаването на енергийни общности;
- Неясни разпоредби за количествата и ролята на горската биомаса в Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) и дългосрочната стратегия за декарбонизация на българската икономика. Остарели разпоредби в Закона за ограничаване на изменението на климата (ЗОИК);
- Необходимост от работещ Консултативен съвет за Европейската Зелена сделка (КСЕЗС), с ясен мандат за действие;
- Недостатъчно участие на учените при актуализиране и изработване на закони и подзаконни нормативни актове, свързани с развитието на биоикономиката и използването на биомаса;
- Липса на анализ за потенциала на възобновяемите енергийни източници;
- Липса на интегриран подход на оценка за сектора на земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство (LULUCF);
- Липса на стимули за въвеждане на иновации в биоикономиката.

ФИНАНСОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липса на визия за инвестиции в устойчиви практики и технологии за горскостопанския сектор;
- Проблеми със съфинансирането на дългосрочни мерки, работещи по решаването на проблема с енергийната бедност - липсват национални схеми за съфинансиране;
- Липса на оценка на инвестиционните разходи за ВЕИ - пречи на реализирането на потенциала на страната ни за развитие на производството на енергия от възобновяеми източници;
- Липса на анализ на инвестиционните разходи в националните стратегически документи;
- Забавяне на старта на програмата с финансови инструменти за подпомагане на домакинствата за справяне с енергийната бедност.

Решения

МЕРКИ ЗА УСПЕШНОТО ПРИЛАГАНЕ НА “ПОДГОТВЕНИ ЗА ЦЕЛ 55” И “REPOWEREU”

- Целенасочено и проактивно адресиране на идентифицираните рискове;
- Участие на всички заинтересовани страни в тези процеси;
- Ясна времева рамка за адресирането им.

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ

- Приоритетно транспониране на Директивата за възобновяема енергия;
- Създаване на план за развитие на енергийни общности с фокус върху най-бедните;
- Актуализиране на критериите за употреба на биомаса в Закона за енергията от възобновяеми енергийни източници (ЗЕВИ);
- Прецезиране на критериите за устойчивост в наредбата за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса;
- Въвеждане на стандартизация за устойчиви практики и технологии в горскостопанския сектор;
- Ускоряване на въвеждането на Социалния и климатичен фонд и изготвяне на Национален социален климатичен план за България;
- Въвеждане на бързи и ефективни решения за енергийна независимост на общността и домакинствата;
- Актуализиране на Закона за ограничаване на изменението на климата (ЗОИК) за въвеждане на декарбонизационна цел и рамка;
- Актуализиране на Националния план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) и дългосрочната стратегия за декарбонизация на българската икономика с цел декарбонизационна цел и секторни декарбонизационни сценарии, рамкиращи биоикономиката;
- Прецезиране на разпоредбите за количествата и ролята на горската биомаса в Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) и дългосрочната стратегия за декарбонизация на българската икономика;
- Приоритетно влизане в сила на реформата на Консултативен съвет за Европейската Зелена сделка (КСЕЗС);
- Включване на учените при актуализиране и изработване на законови и подзаконови нормативни актове, свързани с развитието на биоикономиката и използването на биомаса;
- Създаване на оценка на възможностите на ВЕИ по източници, за да може да се реализира потенциалът им;

- Въвеждане на интегриран подход на оценка за сектора на земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство (LULUCF);
- Мерки за информационно обезпечаване чрез осигуряване на данни в национална инвентаризация за горите;
- Стимулиране на въвеждането на иновации в биоикономиката – добавяне на стойност по каскаден принцип за горската биомаса и други източници на биомаса.

ФИНАНСОВИ РЕШЕНИЯ

- Стимулиране на инвестициите в устойчиви практики и технологии в горскостопанския сектор;
- Въвеждане на схеми за съфинансиране на дългосрочни мерки за решаване на проблема с енергийната бедност;
- Създаване на оценка за инвестиционните разходи за ВЕИ, за да може да се реализира потенциалът на възобновяемите енергийни;
- Извършване на анализ на инвестиционните разходи в националните стратегически документи;
- Приоритетно пускане в действие на програмата за подпомагане на домакинствата с финансови инструменти за адресиране на проблема с енергийната бедност.

Очертаните предизвикателства и генерираните решения се базират на споделените идеи от участниците в панел “Мисия Биоикономика”, обсъдили националния доклад на WWF за използването на биомаса България, в рамките на проекта BioScreen. Идеите са обобщени и категоризирани и не претендират за одобрение чрез пълно единодушие от всички участници в панела.

Мисия „Умни градове“

- **Светослав Стойков**, съосновател на ИКИ - водещ на панела;
- **Ина Цветкова**, съосновател на ИКИ - рапортър на панела;
- **Петко Анчев**, оперативен директор на Lime за България и Гърция;
- **Борис Бонев**, основател на "Спаси София", независим общински съветник в Столичния общински съвет;
- **Жоро Пенчев**, съветник на министъра на електронното управление с ресор данни и информационни системи, експерт технологии, управление и икономика в "Сдружение за градски политики";
- **Евгения Ташева**, експерт, екологично сдружения "За Земята".

Знаете ли че?

В момента над 75% от населението⁴ на ЕС живее в градове, а на световно ниво - тези населени места потребяват над 65% от енергията и са източник на 70% от парниковите емисии. Градовете със своя финансов, технологичен, икономически и човешки потенциал могат да бъдат в основата на успешния зелен преход. За да се случи това обаче, градовете трябва да бъдат реформирани и модернизирани в зелена и дигитална посока. Това цели да направи и концепцията за развитие на умни градове (smart cities).

Какво обаче представлява един smart city?

Умният град е място, където ресурсите се използват по умен начин, като в същото време се подобряват условията за живот на хората и за работа на бизнеса, както и състоянието на околната среда, чрез максимално информирани решения, базирани на данни. Това е възможно чрез прилагането на иновативни решения, основно базирани на използването на цифрови технологии, внедряването на кръгови практики в икономиката и използването на надеждни системи за качествено събиране и постоянно актуализиране на данни. По този начин, в един умен град съществуващите мрежи и услуги стават по-ефективни и зелени, както и се създават нови, модерни и екологосъобразни продукти и услуги.

Така можем на кратко да обобщим виждането на Европейската комисия към smart city концепцията.

“Един интелигентен град надхвърля използването на цифрови технологии за по-добро използване на ресурсите и по-малко емисии. Умен град означава по-интелигентни градски транспортни мрежи, подобро водоснабдяване и съоръжения за изхвърляне на отпадъци и по-ефективни начини за осветление и отопление на сградите. Smart city, също така означава отзивчива и ефикасна градска администрация, по-безопасни обществени пространства и посрещане на нуждите на застаряващото население,” разясняват от ЕК.

А къде сме ние?

Страната ни продължава да изпитва сериозни затруднения с ключови аспекти, свързани с преминаването към умни градове: българските малки и средни предприятия (МСП), които са гръбнакът на икономиката, са на предпоследно място по интегриране на цифрови технологии в ЕС; в България едва 2.6% от всички използвани материали идват от рециклиране и преизползване (вторични потоци) - при средно ниво в Евросъюза от 12.8% и над 30% за лидера Нидерландия; електрическите автобуси в градския транспорт у нас са все още в начална фаза на въвеждане - в момента, според публичните данни, едва 45 електробуса са в движение в София (данни за 2021 година) или под 10% от всички автобуси. Същевременно, други държави от ЕС вече са преминали към използване основно на електрически автобуси с цел постигане на нулеви нетни емисии в градския транспорт - Дания 78% от автобусите в обществения транспорт, Люксембург и Нидерландия - по 75%.

⁴ Всички линкове към цитираните източници на информация са достъпни през онлайн версията на Доклада - виж на move.bg

Според експертите в панела “Мисия Умни градове” основен проблем в България е липсата на качествени, актуализирани и достъпни данни. Това е ключово предизвикателство, тъй като данните са в основата на въвеждането на успешни практики на smart city.

Предизвикателства

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липса на ясни цели на национално ниво за развитие на умни градове у нас - например, конкретни цели за енергийна ефективност, намаляване на емисиите, рециклиране на отпадъците;
- Липса на дългосрочна визия за развитие на практики на умните градове в българските общини;
- Проблем с последователността на изпълнението на мерките за развитие на умни градове сред част от общините с въведени подобни политики;
- Липса на политическа воля и наличие на икономически интереси, които спират придвижването на проекти за развитие на умни градове;
- Липса на експертен ресурс в част от общинските администрации в България;
- Гражданите не осъзнават в достатъчна степен ефекта от техните действия върху състоянието на градската среда - за това допринасят и местните политики, като анонимните комунални услуги, където унифицираната система не стимулира гражданите да разбират ефектите от техните начини на потребление;
- Слабото използване на градския транспорт от гражданите;
- Липса на система за реакция при аварии с автобуси в най-големия обществен транспорт у нас - този в София;
- Ниските нива на рециклиране на отпадъците;
- Липса на условия за ходене пеша - няма достатъчно пешеходни зони и алеи за безопасно придвижване;
- Неразвита система от велоалеи;
- Липса на реална оценка на сградния фонд.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ОСИГУРЯВАНЕТО И ИЗПОЛЗВАНЕТО НА НАДЕЖДНИ И АКТУАЛНИ ДАННИ

- Непълни данни от отделните сектори (например, от градския транспорт), а в някои сектори изобщо липсващи данни, особено такива, в които данни не могат да се събират по технологичен път;
- Липса на мотивация в местните администрации, включително на ниво кметове, за предоставяне на данни, например за енергийното потребление на сградите;
- Липса на визия защо е необходимо да бъдат събирани данни;
- Липса на визия защо и как е полезно използването на данни за подобряване на градската среда;
- Проблем с противоречиви данни - данни, които са променени за постигането на конкретни цели за получаване на средства от европейските фондове и програми;
- Масови проблеми с качеството на данните, остарели методи на съхранение, липса на интеграция и интерфейси за обмен на данни;
- Липса на инструментариум за анализ на данни, включително софтуерни модели от съвременен по поколение, които да бъдат запазвани с данни;
- Липса на меки умения за работа с данни сред администрацията.

ФИНАНСОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липса на средства и човешки ресурс за качествено събиране, поддържане и актуализиране на бази данни в част от общините.

Решения

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ

- Изработване на ясни цели на национално ниво за развитие на умни градове у нас - например, конкретни цели за енергийна ефективност, намаляване на емисиите, рециклиране на отпадъците;
- Изработване на дългосрочна визия за развитие на практики на умните градове в българските общини;
- Осигуряване на механизми за контрол на изпълнението на приети мерки и политики за развитие на умни градове;
- Мерки за осигуряване на необходимата експертиза в тези общини, където липсва експертен потенциал към момента;

- Въвеждане на принцип за работа с външни експерти - експерти от държавите членки на ЕС, които са готови да ни предоставят съвети и работещи решения;
- Анализ на необходимостта от промени в местните данъци и такси с цел въвеждане на мерки, чрез които гражданите да осъзнават ефектите от тяхното поведение върху градската среда;
- Провеждане на кампании за привличане на пътниците към използване на градския транспорт;
- Въвеждане на система за реакция при аварии с автобуси в Столичния градски транспорт;
- Създаване на кампании за информиране на потребителите за правилно рециклиране - с ясна и ефективна комуникация към гражданите;
- Създаване на проект за технически паспорти на сградите за реална оценка на сградния фонд;
- Подобряване и разширяване на пешеходните зони;
- Подобряване и разширяване на велоалеите;
- Анализ на успешни примери от чужбина и на възможностите те да бъдат въведени у нас спрямо нуждите в българските градове - споделени подобни примери от експертите в "Мисия Умни градове": от Парма - премахване на контейнерите за разделно събиране, освобождавайки паркоместа, и въвеждане на схема за график на събиране на различните видове отпадъци; датчици за обем на отпадъците, допълнително таксуване над определен праг; приложение за следене на таксите за отпадъци от гражданите в реално време; от Сеул - въвеждане на датчици за запълняемостта на контейнерите, което довежда до спад от 30% в разходите за сметосъбиране и 86% намаляване на честотата на събиране на отпадъци; от Барселона - въвеждане на смарт метъри (електро) за домакинствата, предоставяне на конкретни технически решения на потребителите, които споделят данните си.

РЕШЕНИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА НАДЕЖДНИ И АКТУАЛНИ ДАННИ

- Изработване на планове от местните администрации за събиране на данни с посочени ясни цели;
- Въвеждане на механизми за актуализиране и поддържане на данните;
- Въвеждане на механизми за осигуряване на надеждността на данните - например, чрез периодични социологически проучвания за верификация на събраната информация;
- Въвеждане на индикатори за постигане на целите от работата с данните;
- Въвеждане на индикатори за идентифициране на липсите в системите с бази от данни;
- Създаване на дългосрочен план/стратегия на национално ниво за използването на данни за създаване на по-качествена среда;
- Създаване на унифицирана система за събиране и споделяне на данните - тоест, изработване на единна рамка на национално ниво, за да бъде улеснено използването им;
- Създаване на мотивирани екипи за работата със системите с бази данни;

- Отваряне на данните за трети страни - данните трябва да бъдат достъпни за бизнеса, учени, НПО-та, за да могат и третите страни да предложат решения на база на тези данни в духа на Европейската стратегия за данните и Регламента за управление на данните;
- Въвеждане на задължение общините да предоставят свободно данните за градския транспорт - в момента Столична община не предоставя тези данни на Google и затова в Google Maps няма коректни данни за продължителността на пътуването с публичния транспорт;
- Въвеждане на механизъм, който да гарантира, че се събират правилните данни - данните за измерване на ефекта, а не на дейността (например, не данни за извозване на отпадъци, а за реалното количество на рециклирани отпадъци);
- Използване на данните за поставяне на количествени и дългосрочни цели - например, за постигане на определени нива на енергийна ефективност, за въвеждане на възобновяеми енергийни източници;
- Създаване на единна рамка за необходимите меки умения за боравене със събираните данни - програма на национално ниво за изграждане на минимален капацитет в общините за кратко време (в срок за 3-4 години) за работа с дигитални данни;
- Въвеждане на принцип на работа с експерти от различните сфери, които да помогнат за идентифицирането на конкретните умения, които са необходими на администрацията за работа с данни;
- Създаване на зелена мрежа, в която големите градове да споделят данни по между си.

ФИНАНСОВИ РЕШЕНИЯ

- Осигуряване на необходимите средства за качествено събиране, поддържане и актуализиране на бази данни в общините, където няма заделен бюджет за тези цели, включително чрез очаквани средства от европейските оперативни програми и НПВУ.

Очертаните предизвикателства и генерираните решения се базират на споделените идеи от участниците в панел "Мисия Умни градове". Идеите са обобщени и категоризирани и не претендират за одобрение чрез пълно единодушие от всички участници в панела.

Мисия „Природно-базирани решения“

- **Диана Димитрова**, директор “Природозащитни програми”, WWF България - водещ на панела
- **Кремена Гочева**, експерт по природно-базирани решения, консултант на свободна практика - рапортьор на панела;
- **Катерина Раковска**, старши експерт “Политики биоразнообразие”, WWF България;
- **Райна Ангелова**, старши експерт “Климат и енергия”, WWF България;
- **Иван Христов**, ръководител проекти в програма “Води”, WWF България;
- **Ангел Буров**, председател на Съюза на урбанистите в България;
- **Жоржета Рафаилова**, изпълняващ длъжността директор на “София план”;
- **Борислава Цолова**, младши експерт в дирекция “Развитие на селските райони”, Министерство на земеделието и храните.

Знаете ли че?

Природно-базираните решения (ПБР) представляват действия, които са насочени към възстановяване, опазване и защита на естествени или модифицирани земни, сладководни, крайбрежни и морски екосистеми, както и към тяхното устойчиво използване и управление. Това се посочва в [документите](#)⁵ на Организацията на обединените нации (ООН). Базираните на природата решения адресират социални, икономически и екологични предизвикателства по ефективен начин, като същевременно подпомагат благосъстоянието на хората, създават нови работни места, подобряват услугите и устойчивостта на екосистемите и подпомагат възстановяването и опазването на биоразнообразието.

Според анализ на инвестициите в природата, [извършен](#) от ООН през 2021 година, към момента средствата в ПБР са 133 милиарда долара на година, като за да изпълним целите за борба с климатичните промени, спиране на загубата на биоразнообразие и борба с обезлесяването е необходимо те да се увеличат три пъти до 2030 година. Това е изключително важно, защото [половината](#) от световния БВП е потенциално застрашен от кризата в природата, докато инвестициите биха създали 395 милиона нови работни места в следващото десетилетие, посочват от Световния икономически форум.

Къде сме ние?

Обобщени данни за развитието на ПБР по държави няма, тъй като този тип решения са все още незаслужено встрани от погледа на политици и на икономически играчи. През март 2021 г. бе приет [глобалният стандарт на ООН](#) за отчитане на природния капитал в националните статистически сметки, но прилагането му у нас все още не среща силна институционална подкрепа.

Специален [доклад](#) на Европейската комисия, посветен на ключовата роля на природно-базираните решения, беше публикуван през април тази година. В него се посочват, че са важни както публичните проекти за развитие на ПБР, така и тези, развивани от т.нар. природно-базирани предприятия (социално предприемачество, стартиращи бизнеси). Тези предприятия са инициативи на частния сектор или трети страни (неправителствен сектор, неформални групи), които подпомагат прилагането на този тип решения, като поставят природата в центъра на своята дейност и показват ползите от ПБР.

“Водени от екологични и обществени цели, успехът на подобни предприятия е от изключително голямо значение за осъзнаване на потенциала на природно-базираните решения и за адресиране на двете криза, с които се сблъскваме едновременно - климатичните промени и загубата на биоразнообразие,” се посочва в доклада на ЕК.

В България има няколко положителни примера за реално прилагане на проекти за развитие на природно-базирани решения. Един от тях е “NATURVATION” по “Хоризонт 2020”, който предлага общ поглед върху приложените ПБР в град София като част от по-обширни сравнения между набор от европейски градове.

⁵ Всички линкове към цитираните източници на информация са достъпни през онлайн версията на Доклада - виж на [move.bg](#)

Тази картина в София след това е допълнена от проучванията на проекта "URBiNAT" по същата програма, като в него предстои изпълнението на инвестиционна програма от ПБР, включително набор от технологични и териториални решения, както и такива, свързани със социалната и солидарна икономика в пет места за намеса по протежение на зелен здравословен коридор.

Пример за изследователски проект в извънградска територия е проекта "WaterLANDS", изпълняван от WWF България и Сдружение за дивата природа "Балкани". Проектът цели създаване на схеми за увеличаване фиксирането на въглерод, опазване на биологичното разнообразие и създаване на социално-икономически схеми за Драгоманското блато. В рамките на проекта ще се търсят и природно-базирани решения за пречистване на отпадните води от гр. Драгоман.

Предизвикателства

Събраната група от експерти в панела "Мисия Природно-базирани решения" идентифицира шест групи природно-базирани решения с най-голям потенциал за поглъщане на въглерод и адаптация към климатичните промени у нас. Затова в тази глава предизвикателствата и решенията са разделени на тази база. Шестте групи са 1) опазване, възстановяване и увеличаване на горските екосистеми, 2) увеличаване на дърветата в градовете и около тях, 3) зелени покриви и фасади, 4) градско и крайградско земеделие, 5) устойчиво земеделие, с поглъщане на въглерод и увеличаване на биоразнообразието и 6) опазване, възстановяване, увеличаване на влажните зони.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УВЕЛИЧАВАНЕ НА ГОРСКИТЕ ЕКОСИСТЕМИ

- Проблеми с определянето на подходящи места за допълнително озеленяване;
- Сложно споразумяване на собствениците за създаване на биокоридори.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С УВЕЛИЧАВАНЕ НА ДЪРВЕТАТА В ГРАДОВЕТЕ И ОКОЛО ТЯХ

- Неадекватни инструменти за прилагане на Общите устройствени планове и Подробните устройствени планове (програми за реализация).

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ЗЕЛЕНИ ПОКРИВИ И ФАСАДИ

- Липса на адекватна нормативна база, регламентираща създаването на зелени покриви и фасади;
- Притеснения, свързани с техническите аспекти от прилагането на зелени покриви;
- Неясни отговорности, създаващи проблеми при поддръжката на създадените зелени покриви.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ГРАДСКО И КРАЙГРАДСКО ЗЕМЕДЕЛИЕ

- Липса на дефиниции в нормативната база, водеща до много трудно намиране на терени за градско земеделие;
- Липса на общински програми за развитие на градско земеделие, гарантиращи парцели на достъпни за всички социални групи цени и устойчиво дългосрочно управление на споделените градини за градско земеделие.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВО ЗЕМЕДЕЛИЕ, С ПОГЪЩАНЕ НА ВЪГЛЕРОД И УВЕЛИЧАВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

- Развитие на предимно монокултурно земеделие в България;
- Загуба на местни сортове;
- Липса на познание за устойчиви земеделски практики;
- Липса на мелиоративни системи, които са ключови за алтернативните култури.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ, УВЕЛИЧАВАНЕ НА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ

- Пропуски в нормативната уредба, които не позволяват възстановяване на влажни зони;
- Пропуски в кадастралните карти - голяма част от откритите водни течения и тела не фигурират в тях;
- Ограничен опит в управлението на влажните зони.

Решения

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УВЕЛИЧАВАНЕ НА ГОРСКИТЕ ЕКОСИСТЕМИ

- Възстановяване на ландшафтното устройствено планиране, което не е уредено в действащото законодателство (Законът за устройството на територията) като вид устройствен план и като начин на прилагане на тези планове;
- Въвеждане на законови промени: в Закона за биологичното разнообразие - за екологичните коридори, в Закона за опазване на земеделските земи - за регламентиране на мозаечен ландшафт;
- Залесяване в буферни зони, биокоридори, лесозащитни, ветрозащитни пояси, транспортни коридори, синори;
- Създаване на общински планове за биокоридори;
- Създаване на механизми за по-лесно договаряне и поемане на транзакционните разходи за развитие на биокоридори.

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С УВЕЛИЧАВАНЕ НА ДЪРВЕТАТА В ГРАДОВЕТЕ И ОКОЛО ТЯХ

- Въвеждане на промени в нормативната уредба относно придобиване на земя за публични паркове, а не застрояване (Закон за устройство на територията, данъчни закони - например в Закона за местните данъци и такси);
- Промени в Закона за устройство на териториите за въвеждане на нормативни изисквания за природосъобразни решения (вкл. повече дървета) в интегрираните планове за градско развитие;
- Създаване на дългосрочен мониторинг на наличната, планираната и осъществената растителност с ключово участие на градската общност;
- Въвеждане на механизми за максимално включване на бизнеса, в т.ч. строителни предприемачи;
- Увеличаване на крайречна растителност, след актуване на водните течения като публична държавна собственост според Закона за водите.

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ЗЕЛЕНИ ПОКРИВИ И ФАСАДИ

- Въвеждане на промени в наредбите за зелената система (на общините на големите градове) и връзка със Закона за местните данъци и такси като стимули;
- Промени в Закона за устройство на териториите за въвеждане на нормативни изисквания за природосъобразни решения (вкл. зелени покриви и фасади) в интегрираните планове за градско развитие;
- Споделяне на добри практики за развитие на зелени покриви и фасади;
- Развитие на демонстрационни зелени покриви в обществени сгради;
- Издаване на наръчници и насоки за технически решения за развитие на зелени покриви и фасади (налична мярка в Плана за действие за устойчива енергия и климат на Столична община);
- Въвеждане на промени в Закона за етажната собственост за въвеждане на изисквания за поддръжка на създадените зелени покриви.

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ГРАДСКО И КРАЙГРАДСКО ЗЕМЕДЕЛИЕ

- Промени в наредбите за зелената система, Закона за местните данъци и такси, Закона за управление на територията, Закона за общинската собственост;
- Промени в Закона за устройство на териториите за въвеждане на нормативни изисквания за природосъобразни решения (вкл. градини за градско земеделие) в интегрираните планове за градско развитие;
- Създаване на общински програми за развитие на градско земеделие, гарантиращи достъп на всички желаещи при минимални такси;
- Създаване на механизми за добро партньорство между община, НПО, граждани и бизнес с цел дългосрочно управление на градските градини;

- Създаване и популяризиране на наръчник за създаване и управление на споделени градини (вече има такъв наръчник от “Горичка” и Инициатива за развитие на градско земеделие, който при необходимост може да се надгради и адаптира към спецификите на различните общини).

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА УСТОЙЧИВО ЗЕМЕДЕЛИЕ, С ПОГЪЩАНЕ НА ВЪГЛЕРОД И УВЕЛИЧАВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

- Въвеждане на ландшафтно планиране като основа за регулиране на земеползването;
- Създаване на повече финансови стимули за поликултурно земеделие;
- Създаване и прилагане на пилотни проекти за възстановяване на местни сортове;
- Развитие на семенни / генни библиотеки;
- Създаване на гъвкави образователни инструменти, базирани на учене от практиката (развивани от пермакултурните асоциации в Европа и България);
- Извършване на реформа на държавното предприятие “Напоителни системи” с цел преодоляване на липсата на мелиоративни системи;
- Заемане на по-активна роля на общините при решаване на проблема с липсата на мелиоративни системи.

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ, УВЕЛИЧАВАНЕ НА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ

- Извършване на промени в Закона за водите, Закона за опазване на земеделските земи с цел отстраняване на пропуските, които пречат на процесите по възстановяване на влажните зони;
- Въвеждане на облекчен режим за актуване и отразяване в кадастралната карта на влажни зони;
- Въвеждане на ясни дефиниции и процеси на картиране и актуване в кадастралната карта;
- Извършване на анализи за приложими у нас практики за управлението на влажните зони;
- Извършване на анализи разходи-ползи за управлението на влажните зони.

Очертаните предизвикателства и генерираните решения се базират на споделените идеи от участниците в панел “Мисия Природно-базирани решения”. Идеите са обобщени и категоризирани и не претендират за одобрение чрез пълно единодушие от всички участници в панела.

Мисия „Устойчиви финанси“

- **Доц.д-р Маню Моравенов**, изпълнителен директор на Българската фондова борса (БФБ), председател на “Green Finance & Energy Centre” - водещ на панела;
- **Мария Маринова**, изпълнителен директор на Българската асоциация за дялово и рисково инвестиране (BVCA) - рапортьор на панела;
- **Гергана Пападопулу**, управител на Financial Market Services Ltd;
- **Цанко Арабаджиев**, изпълнителен директор и член на Управителния съвет на Българската банка за развитие (ББР);
- **Радослава Масларска**, председател на Управителния съвет на Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП), председател на Съвета на директорите на “Елена Трейдинг” АД;
- **Виктория Блажева**, директор “Стратегия и развитие” на Unicredit Bulbank България;
- **Евгени Ангелов**, председател на BVCA;
- **Диана Николаева**, съдружник и лидер на отдел “Стратегия и сделки” за ЕУ България, Северна Македония, Албания и Косово.

Знаете ли, че?

Концепцията за устойчивите финанси представлява мерки и предложения за привличане на финансовия сектор към зелената трансформация: как капиталът да бъде насочен приоритетно към инвестиции за развитие на нов тип, зелена икономика, както и за позеленяване на традиционната икономика, включително на индустриалното производство и на енергийния сектор.

“Устойчивите финанси се отнасят до процеса на включване на екологичните, социални и управленски (ESG) съображения при вземането на решения за инвестиции във финансовия сектор, което води до повече дългосрочни инвестиции в икономически дейности и проекти за устойчиво развитие,” това [посочват](#)⁶ от Европейската комисия на специалната си страница, посветена на устойчивите финанси.

През новия програмен период 2021-2028 година минимум 30% от бюджетите на оперативните програми на ЕС ще бъде насочен задължително към проекти за устойчиво развитие, а в националните планове за възстановяване и устойчивост - този процент беше завишен на задължително най-малко 37%. Въпреки тези мащабни публични инвестиции, ЕС [изпитва недостиг](#) от 180 милиарда евро на година, за да изпълни успешно климатичните си цели.

“Една от причините за този недостиг е фактът, че сред инвеститорите няма яснота по въпроса какво представляват инвестициите, свързани с устойчивото развитие, а това възпрепятства финансирането,” [посочват](#) от ЕК.

“Преобразуването на европейската икономика в по-екологосъобразна и по-устойчива кръгова система не само ще намали нашия отпечатък върху околната среда [...], но и ще даде тласък на конкурентоспособността, като повиши ефикасността на производствените процеси и като снижи разходите за достъп до ресурси и за управление на ресурси.”

Устойчивите финанси в действие

Европейският подход към устойчивите финанси включва три основни стълба, [според](#) Плана за действие за устойчив растеж на Европейската комисия:

- Пренасочване на капиталовите потоци към инвестиции, свързани с устойчивото развитие;
- Управление на финансовите рискове, произтичащи от климатичната криза;
- Насърчаване на прозрачността.

На практическо ниво тези три стълба се реализират чрез [няколко основни мерки](#). Една от тях е задължението компаниите да оповестяват своето екологично, социално

⁶ Всички линкове към цитираните източници на информация са достъпни през онлайн версията на Доклада - виж на [move.bg](#)

и управленско въздействие - или т.нар. ESG оповестяване. Тази мярка трябва да стимулира инвеститорите да насочват капиталите си към бизнеси с добри ESG резултати, а компаниите - да инвестират в подобряване на тези резултати. До края на 2022 година предстои приемане на промени в ESG оповестяването в ЕС, които включват актуализиране на правилата и разширяване на обхвата на компаниите, за които прилагането ще бъде задължително.

Друга важна мярка е т.нар. Таксономия за устойчивите финанси. Тя представлява класификация (списък) на тези икономически дейности, които европейските институции определят за екологосъобразни. Създаването на таксономия се й да стимулира частните инвестиции, защото Евросъюзът ще подкрепя приоритетно през своите фондове дейностите в Таксономията, като публичните инвестиции трябва да създадат сигурност и дългосрочност и да привлекат по този начин частните инвеститори.

Важна мярка е и стимулирането на издаването на зелени облигации от държавни и частни емитенти. Зелените облигации са специални дългови инструменти, средствата от които трябва да бъдат инвестирани само за реализирането на зелени проекти или политики. Минимум 30% от средствата за европейската програма за възстановяване "Next Generation EU" ще бъдат набрани чрез емитиране именно на зелени облигации. През 2021 година Еврокомисията представи предложение за регламент за въвеждане на стандарт за европейски екологосъобразни облигации (SEEO), чието приемане предстои. Редица държави създадоха собствени национални правила и рамки за емитиране на държавни зелени облигации, както и издадоха вече подобни дългови инструменти. Един от последните големи играчи в тази сфера е водещата икономика в ЕС Германия, която също емитира зелени облигации. Освен това, германската държавна банка за развитие KfW Group е сред водещите емитенти на зелени облигации сред институционалните инвеститори, като в периода 2019-2021 е набрала 32.7 милиарда евро по този начин.

На ниво саморегулация също има редица инициативи. Една от тях е на водещите фонд мениджъри на глобално ниво, които обещаха климатична неутралност на портфолиото си от инвестиции до 2050 година.

Прегизвикателства

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липсва стратегия на държавно ниво за развитие на устойчивите финанси у нас;
- Липсва обща, съгласувана политика по отношение на развитието на устойчивите финанси между отделните министерства у нас, включително двете водещи ведомства в тази сфера (Министерство на финансите и Министерство на околната среда и водите);
- Липсват мерки за привличане на фондовете за дялово и рисково инвестиране към инвестиране в проекти за устойчиво развитие;
- Липсва стратегия как публично-финансираните финансови инструменти да бъдат активно включени в развитието на устойчивите финанси, включително през механизмите на Фонда на фондовете и на Българската банка за развитие;

- Липсва холистичен и дългосрочен подход към ESG оповестяването - той е необходим, за да не бъдат възприети новите правила като задължение, а като възможност;
- Липсва стратегия за стимулиране на компаниите да прилагат ESG оповестяването - за бизнеса, за които това не е задължително към момента, включително малките и средни предприятия;
- Липсва стратегия за подготовка за компаниите, за които предстои ESG оповестяването да стане задължително;
- Липса подход за привличането на науката към темата за ESG прилагането у нас и в по-широк смисъл - към целия обхват на темата за устойчивите финанси;
- Липсва единна платформа, тип one stop shop, за устойчивите финанси у нас;
- Липсва национална система за сертификация на зелени бизнес продукти и услуги - в момента у нас действа само европейската екомаркировка "Ecolabel", която обаче обхваща само определен тип дейности;
- Необходимост от промяна в Закона за насърчаване на инвестиции, така че да се стимулират инвестициите в проекти за устойчиво развитие;
- Липсва яснота дали България смята да емитира зелени държавни облигации;
- Няма единна стандартизация за ESG оповестяването на глобално ниво - различните методологии дават различни рейтинги, което създава опасност за изкривяване на данните, както и несигурност сред бизнеса и компаниите.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА НИВО САМОРЕГУЛАЦИЯ

- Липсва установен механизъм за постоянно сътрудничество между отделните финансови институции, свързани с ESG прилагането;
- Липсват кросекторен подход към ESG оповестяването - връзки на бизнеса и финансовия сектор с останалите заинтересовани страни, включително наука;
- Липсва механизъм сред фондовете за оценка на ESG резултатите на компаниите - както за нови инвестиции, така и за компаниите от портфолиото;

ФИНАНСОВИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Липсва финансов анализ за предизвикателствата и ползите от развитието на различните аспекти на устойчивите финанси у нас;
- Липсва финансов анализ как държавата да подпомогне прилагането на ESG оповестяването, включително чрез целенасочени финансови стимули;
- Липсва анализ на финансовите ползи от доброволното прилагане на ESG изискванията за компаниите, за които това не е задължително.

Решения

ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ

- Създаване на стратегия за развитие на устойчивите финанси в България;
- Въвеждане на постоянен механизъм за сътрудничество и на съгласувана политика по отношение на развитието на устойчивите финанси между отделните министерства, включително двете водещи ведомства в тази сфера (Министерство на финансите и Министерство на околната среда и водите);
- Приемане на мерки за привличане на фондовете за дялово и рисково инвестиране - например, създаване на инструменти през Фонда на фондовете или Българската банка за развитие като зелен фонд с публични средства, който да привлече и частни инвеститори и да подпомага само проекти за устойчиво развитие;
- Създаване и прилагане на стратегия за развитие на ESG оповестяването у нас;
- Създаване и прилагане на план за подготовка на българските компании за разширяването на обхвата и изискванията на ESG оповестяването;
- Създаване и прилагане на комуникационна кампания за ESG оповестяването, неговите цели и възможностите, които създава за развитие на компаниите;
- Създаване на комуникационна кампания за ползите от доброволното прилагане на ESG оповестяването с фокус върху възможностите, които то дава за повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия;
- Прилагане на мерки за привличането на науката към темата за ESG оповестяването и към целия обхват на темата за устойчивите финанси;
- Създаване на платформа от типа one stop shop за устойчивите финанси у нас;
- Извършване на анализ за необходимостта от въвеждане на национална система за сертификация на зелени продукти и услуги;
- Приемане на промени в Закона за насърчаване на инвестициите - инвестициите в зелени проекти да бъдат включени като приоритетни инвестиционни проекти тип Клас А - по този начин ще бъдат привлечени инвеститори към подкрепа на зелени проекти у нас;
- България да емитира държавни зелени облигации - държавата да стане първият емитент на зелена облигация с голям обем, която да привлече капитали от институционални и индивидуални инвеститори. За целите на индивидуалните инвеститори може да бъде емитирана специална целева емисия, листната за търговия на БФБ. Част от средствата, набрани с тези емисии, биха могли да служат за съфинансиране на проектите в Националния план за възстановяване и устойчивост. Този пример би стимулирал развитието на пазара на зелени инструменти в България, би проправил път на големите компании да набират капитали за зелени проекти и би дал възможност на всеки гражданин да участва в зеления преход;
- Провеждане на информационна кампания за зелените облигации - инвеститорите да бъдат запознати с възможността за покупка, с това какво получават в замяна и какво трябва да направят, ако искат да са част от зеления преход.

РЕШЕНИЯ НА НИВО САМОРЕГУЛАЦИЯ

- Изработване и въвеждане на механизъм за постоянно сътрудничество между отделните финансови институции, свързани с ESG прилагането;
- Изработване и въвеждане на механизъм за постоянно сътрудничество по темата ESG между финансовия сектор, бизнеса и останалите заинтересовани страни, включително академичната общност чрез утвърждаване на действащия “Green Finance & Energy Centre” като think tank за устойчиви финанси и енергетика, използвайки експертизата на членовете му - представители на заинтересованите страни / публичен и частен сектор, неправителствени организации и академична общност / по темата за зелена трансформация на икономиката и за устойчиво развитие на страната ни;
- Изработване на механизъм за оценка на ESG резултатите на компаниите, който да бъде използван от фондовете за дялово и рисково инвестиране;

ФИНАНСОВИ РЕШЕНИЯ

- Извършване на финансов анализ за предизвикателствата и ползите от развитието на различните аспекти на устойчивите финанси у нас - да бъде извършен от държавата или чрез публично-частно партньорство;
- Въвеждане на мерки за финансово подпомогне на прилагането на ESG оповестяването - включително чрез целенасочени финансови стимули от страна на държавата по отношение използването на стандартизирани решения за докладване от страна на компаниите като платформата “Oxygen”;
- Извършване на финансов анализ на доброволното прилагане на ESG изискванията за компаниите, за които това не е задължително - да бъде извършен от държавата или чрез публично-частно партньорство;
- Въвеждане на стимули при финансиране на проекти чрез “зелени” облигации и акции - субсидии, както и преференциално данъчно облагане на финансовия резултат от такива проекти.

Очертаните предизвикателства и генерираните решения се базират на споделените идеи от участниците в панел “Мисия Устойчиви финанси”. Идеите са обобщени и категоризирани и не претендират за одобрение чрез пълно единодушие от всички участници в панела.

За коалиция “За зелен рестарт”

Коалиция “За зелен рестарт” е създадена по инициатива на **MOVE.BG** през юни 2020 година. Тя е безпрецедентна по своя характер, защото обединява за първи път организации от иновативната екосистема и природозащитни организации. “За зелен рестарт” включва **MOVE.BG**, **WWF България**, “Грийнпийс” - България, “Институт Кръгова Икономика” и техните мрежи от учени, екозащитници, иновативни бизнеси, неправителствени организации и хиляди граждани, подкрепящи работата на четирите организации.

Коалицията работи по редица инициативи в подкрепа на зеленото възстановяване и дългосрочното устойчиво и иновативно развитие на България. Сред инициативите на Коалицията са създадени пет специални становища с предложения и препоръки за подобряване на Националния план за възстановяване и устойчивост, публикуване на отворени писма по актуални теми, организиране на дискусии с експерти и политици за подпомагане на зелената трансформация и прехода към нулеви нетни емисии, както и провеждане на специални формати, като публикуване на първия “Учебник по бъдеща история на България”, показващ как страната ни може да се превърне в един от зелените и иновативни лидери в Европа.

Коалицията проведе и кампания за подпомагане на зелената трансформация в България, настоявайки за създаване на специална структура за управление на устойчивото развитие у нас - Вицепремиер по климатичния преход и зелената трансформация, а в близко бъдеще - Министерство на Климатичния преход и зелената трансформация. Коалицията организира и периодични срещи с дипломати, представители на Европейския съюз и медиите, както и обучения, подпомагащи зеления рестарт на България.

Още за Коалиция “За зелен рестарт”: <https://move.bg/open-letters>

ЗА MOVE.BG

MOVE.BG е think-and-do tank и платформа на създаващите хора, създадена през 2013 година. Организацията търси и подкрепя иновативни решения за устойчиво икономическо развитие и обществена промяна, утвърждаване на култура на градивен диалог, активно лидерство и споделени ценности.

ЗА WWF БЪЛГАРИЯ

WWF е водеща природозащитна организация на глобално ниво, фокусирана върху широк кръг проблеми у нас, като опазване и възстановяване на природни местообитания и видове в защитените територии и застъпничество в сферата на политиките в областта на климатичните промени, трансформацията на енергетиката и земеделието.

ЗА "ГРИЙНПИЙС" – БЪЛГАРИЯ

"Грийнпийс" – България е местният клон на международната неправителствена екологична организация Greenpeace. Основен фокус на организацията в България в момента са темите климат и енергия.

ЗА "ИНСТИТУТ КРЪГОВА ИКОНОМИКА"

"Институт Кръгова Икономика" е българска неправителствена организация, активна в пресечната точка между кръговата икономика и регенеративното развитие. Основните направления на работа за 2022 г. са образование, бизнес консултиране и организиране на събития.

MOVE.BG